

STANOWISKO
RADY MIASTA BIAŁYSTOK
z dnia 24 października 2022 r.

W roku 2023 przypada 100. rocznica urodzin podporucznika Zbigniewa Rečki, ps. „Trzynastka”.

Podporucznik Zbigniew Rečko ps. „Trzynastka” urodził się w Białymstoku 7 marca 1923 r. Tu ukończył szkołę podstawową i do chwili wybuchu II Wojny Światowej kontynuował naukę w Gimnazjum Męskim im. Józefa Piłsudskiego. W Białymstoku od młodzieńczych lat działał w harcerstwie.

Tuż przed wybuchem wojny Zbyszek został sam – jego ojciec, który samotnie wychowywał syna, został zmobilizowany, a we wrześniu internowany przez sowietów. W kwietniu 1940 r. Zbigniew Rečko uciekł przed wywózką na Syberię do Warszawy, skąd po ulicznej łapance został wywieziony na roboty przymusowe do Niemiec. Po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej uciekł i w listopadzie 1941 r. powrócił do Białegostoku. Działalność konspiracyjną rozpoczął w Bojowej Organizacji "Wschód". Wkrótce – z uwagi na dobrą znajomość języka niemieckiego – został skierowany przez organizację do pracy w białostockiej siedzibie Gestapo. Pracował tam jako tłumacz i wartownik.

W październiku 1942 roku do aresztu trafili – na szczęście nierozpoznani – trzej członkowie Sztabu Okręgu AK Białystok oraz łączniczka. Zapadła decyzja o ich odbiciu, dowództwo organizacji wydelegowało do tego zadania Zbigniewa Rečko. W nocy uspił on strażników aresztu alkoholem ze środkiem nasennym, wyprowadził więźniów i przekazał ich grupie osłonowej Armii Krajowej. Podczas ucieczki Zbyszka i łączniczkę zatrzymał uzbrojony niemiecki strażnik pocztowy, którego Rečko zlikwidował. Akcja uwolnienia trzech oficerów stała się sławna w całym kraju, a Zbigniew Rečko dostał za nią pierwszy Krzyż Walecznych.

Niemcy za pomoc w ujęciu Rečki wyznaczyli wysoką nagrodę i wypuścili listy gończe. Zbyszek przeniósł się na teren powiatu Wysokie Mazowieckie, już jako żołnierz Armii Krajowej o pseudonimie „Trzynastka”. Skończył konspiracyjną szkołę podchorążych i został przydzielony do okręgowego oddziału Kedywu. Od marca 1944 r. był zastępcą szefa Kedywu Okręgu AK Białystok ppor. Tadeusza Westfala ps. „Karaś”. Latem 1944 r. brał udział w akcji „Burza” na terenie Obwodu AK Zambrów. Walczył w potyczkach z wycofującą się żandarmerią oraz oddziałami Wehrmachtu, m.in. w okolicach wsi Czarnowo-Undy oraz pod Wyknem.

Po zajęciu latem 1944 r. Białostoczczyzny przez Armię Czerwoną kontynuował działalność konspiracyjną. Zgodnie z rozkazami dowództwa AK podjął pracę w Zarządzie Lasów w Zambrowie. Od grudnia 1944 r. był adiutantem komendanta Obwodu AK Zambrów, kpt. Ferdynanda Tokarzewskiego ps. „Kruk”. W styczniu 1945 r. został zatrzymany we wsi Tybory-Żochy przez grupę operacyjną NKWD-UB. Podczas walki został ranny. Z przestrzelonym płucem trafił do więzienia w Białymstoku, gdzie przeszedł

potworne przesłuchania. Na propozycję współpracy z komunistami zdecydowanie odmówił. 7 maja został skazany na karę śmierci, która miała zostać wykonana dwa dni później. Jednak 9 maja został ogłoszony koniec wojny. Kiedy ubecy świętowali, z więzienia uciekło ponad stu więźniów, w tym również ciężko ranny Zbyszek.

Trafił do Warszawy, gdzie był operowany i wrócił do zdrowia. Jesienią wrócił na Białostoczną, gdzie został mianowany adiutantem komendanta Okręgu WiN Białystok, ppłk. Mariana Świtalskiego „Sulimy”. Prowadził walkę konspiracyjną aż do 11 października 1946 r., kiedy zginął w zasadzce plutonu operacyjnego MO w okolicy wsi Plewki k. Wysokiego Mazowieckiego. W chwili śmierci miał zaledwie 23 lata. Mimo młodego wieku był jednym z najdzielniejszych żołnierzy białostockiego okręgu Armii Krajowej. Odznaczony m.in. Orderem Virtuti Militari V klasy (1945), Krzyżem Walecznych (dwukrotnie: 1943 i 1944 r.), pośmiertnie Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (2009 r.).

W uznaniu zasług Zbigniewa Rećko w walce o wolną i niepodległą Polskę, w stulecie Jego urodzin –

Rada Miasta Białystok ogłasza rok dwa tysiące dwudziesty trzeci

ROKIEM PODPORUCZNIKA ZBIGNIEWA REĆKI PS. „TRZYNASTKA”

PRZEWODNICZĄCY RADY

Łukasz Prokorym